II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 16 päivänä huhtikuuta 1997,

Italian valtion Enirisorse SpA -nimiselle yritykselle myöntämistä tuista

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(98/212/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on edellä mainittujen artiklojen mukaisesti antanut niille, joita asia koskee, mahdollisuuden esittää huomautuksensa,

sekä katsoo seuravaa:

I

Komissio antoi 15 päivänä tammikuuta 1996 päivätyllä kirjeellään Italian viranomaisille tiedoksi päätöksensä aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely niiden tukien osalta, joita on myönnetty Enirisorse SpA -nimiselle yritykselle ja sen johtamalle yritysyhtymälle (jäljempänä 'Enirisorse').

Kokonaan valtion holdingyhtiön ENI:n hallinnassa oleva Enirisorse sai 1 819 miljardin Italian liiran suuruisen pääoman lisäyksen vuosina 1992–1996. Komissio päätti aloittaa menettelyn tämän pääomapanoksen vuoksi. Julkaisemalla päätöksensä *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* [1] komissio kehotti muita jäsenvaltioita ja asianosaisia osapuolia esittämään kyseisiä toimenpiteitä koskevat huomautuksensa.

Italian hallitus on esittänyt vastauksensa 3 päivänä heinäkuuta 1996, 5 päivänä elokuuta 1996 ja 13 päivänä tammikuuta 1997 päivätyissä kirjeissä.

Toiset jäsenvaltiot tai muut, joita asia koskee, eivät ole esittäneet komissiolle huomautuksia.

II

Vastauksessaan menettelyn aloittamista koskevaan kirjeeseen Italian hallitus antoi Enirisorsen rakenneuudistusta koskevia yksityiskohtaisia tietoja ja esitti seuraavat yleiset näkökohdat:

1) pääomapohjan vahvistamista ei suorittanut valtio eikä tarkoitukseen käytetty julkisia varoja,

2) ENI:n suorittama Enirisorsen pääomapohjan vahvistaminen tapahtui markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan toimintaa säätelevien periaatteiden mukaisesti, joten kyseessä ei ollut valtiontuki,

3) pääomapohjan vahvistamista voidaan mahdollisesti pitää yhteismarkkinoille soveltuvana valtiontukena.

Kohdassa 1 esitetyn huomautuksen osalta Italian hallituksen käsitys on, ettei pääomapohjan vahvistamista suorittanut suoraan Italian valtio vaan ENI ja ettei toimia, joihin ENI ryhtyy tytäryhtiönsä Enirisorsen suhteen, voida ilman muuta pitää Italian valtion toimenpiteinä.

Italian hallitus huomauttaa, että ENI muuttui heinäkuussa 1992 julkisoikeudellisesta laitoksesta osakeyhtiöksi, jonka osakkeet ovat valtiovarainministeriön hallussa.

[1] EYVL C 102, 4.4.1996, s. 11

Lisäksi ENI ei hallituksen mukaan ole enää sen toimintaohjeiden alainen.

Marraskuussa 1995 valtiovarainministeriö myi 15 prosenttia ENI:n osakkeista 6 300 miljardin Italian liiran hintaan. ENI noteerataan Milanon, Lontoon ja New Yorkin pörsseissä.

ENI toteutti kaikki pääomapohjan vahvistamiseen tähtäävät toimet omista varoistaan, jotka ovat peräisin yhtymän muilla aloilla toimivista yrityksistä eivätkä siis ole valtion varoja.

Kohdassa 2 esitetyn huomautuksen osalta Italian hallitus vakuuttaa, että pääomapohjan vahvistaminen toteutettiin yksinomaan ENI:n omista varoista ja että tarkoituksena oli rahoittaa perusteellinen rakenneuudistusohjelma, joka muodostui yritysten sulkemisesta, selvitystilaan asettamisesta ja muiden kuin keskeisten yritysten ja/tai toimintojen rakenteen uudistamisesta. Lisäksi pääomapohjan vahvistaminen oli yritykselle vähemmän kallis vaihtoehto kuin velkasaneeraus.

Italian hallituksen mukaan yritys noudatti pääomapohjan vahvistamisessa perusteluja, jotka Euroopan yhteisöjen tuomioistuin esitti 21 päivänä maaliskuuta 1991 asiassa C-303/88 ([1]), Italian valtio v. komissio, antamansa tuomion yhteydessä. Siinä yhteisöjen tuomioistuin vahvistaa, että emoyhtiö voi lyhyen ajan kantaa jonkin tytäryhtiönsä tappiot antaakseen tälle mahdollisuuden lopettaa toimintansa mahdollisimman hyvissä olosuhteissa. Yhteisöjen tuomioistuin lisää, että tällainen päätös voi perustua paitsi mahdollisuuteen saada todennäköisiä epäsuoria voittoja myös muihin näkökohtiin, kuten yhtymän julkisen kuvan suojaamiseen tai sen toimintoja koskevaan rakenneuudistukseen.

Tämän jälkeen Italian hallitus huomauttaa 3 kohdassa, että pääomapohjan vahvistamista voidaan pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettuna yhteismarkkinoille soveltuvana valtiontukena, koska se tukee pitkän aikavälin kehitystä epäedullisessa asemassa olevilla, teollisuuden kriisistä kärsivillä alueilla ja edistää merkittävän taloudellisen toiminnan rakenneuudistusta muuttamatta kuitenkaan kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

Kun pääomapohjan vahvistamista tarkastellaan vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseen ja pelastamiseen myönnettävistä valtiontuista annettujen yhteisön suuntaviivojen ([2]) kannalta (jäljempänä 'asiaa koskevat yhteisön suuntaviivat'), se on Italian hallituksen mukaan yhdenmukainen niissä esitettyjen yleisten edellytysten kanssa.

([1]) Kok. 1991, s. I-1443, 21 kohta.
([2]) EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

III

Enirisorse perustettiin vuonna 1991 "puhtaaksi" holdingyhtiöksi tarkoituksena optimoida ENI-yhtymän taloudelliset ja rahoitusvarat. Perimmäisenä tavoitteena oli keskittää yhden yksikön vastuulle niiden omistusten hallinta, joita yhtymällä on seuraavilla aloilla:

a) ei-rautametallien louhinta, rikkikiisun louhinta ja jalostaminen rikkihapoksi sekä hiilikaivostoiminta, jota Carbosulcis hoitaa Agip Minieren alaisuudessa (12 yhtiötä ja 21 tuotannollista toimipaikkaa),

b) hiilikaivostoiminta ulkomailla, koksin tuotanto Italiassa sekä hiilen ja koksin markkinointi sekä Italiassa että ulkomailla Agipcoalin alaisuudessa (25 yhtiötä ja 11 tuotannollista toimipaikkaa),

c) ei-rautametalleihin liittyvä metalliteollisuus Nuova Samimin alaisuudessa (7 yhtiötä ja 12 tuotannollista toimipaikkaa),

d) epäorgaanisen kemian alaan liittyvä toiminta bariumin, boorin, kloorin/soodan/kaliumhydroksidin (potaskan) sekä hioma-aineiden ja sintrattujen tuotteiden alalla sekä kehittyneiden materiaalien tutkimus Samatecin alaisuudessa (5 yhtiötä ja 9 tuotannollista toimipaikkaa).

ENI ja sen osakkeenomistajat päättivät vuonna 1991 hankkiutua eroon muista kuin keskeisistä toiminnoista suojatakseen keskeisten toimialojen kannattavuutta erottamalla ne tappiollisista toimialoista. Lopullisena tavoitteena oli holdingyhtiön yksityistäminen.

Enirisorse laati tätä tarkoitusta varten suunnitelman erikoistoimenpiteistä, jotka käsittivät muun muassa seuraavat toimet:

a) Agipcoalin alaisuuteen jo kuuluva toiminta (hiili ja koksi), jonka taloudellinen tulos oli yleensä ottaen tyydyttävä: täydellinen yksityistäminen sen jälkeen kun yksi koksin tuotantopaikoista olisi suljettu, jolloin toiminnan arvo nousisi mahdollisimman paljon.

b) Agip Minieren alaisuuteen kuuluva toiminta:

   1) taloudellisesti elinkelpoisten tai yksityisten toimijoiden kannalta edes mahdollisesti kiinnostavien yhtiöiden/osuuksien myyminen,

   2) kaiken Italiassa sijaitsevan kaivostoiminnan asettaminen selvitystilaan ja tuotannon lopettaminen huolimatta ympäristön entistämisen ja henkilöstön irtisanomisen aiheuttamista suurista menoista, koska kyseessä on rakenteellisesti tappiollinen toiminta (ei-rautametallien, rikkikiisun ja hiilen louhinta),

   3) rikkihappotuotannon rakenneuudistus vähäisin investoinnein, jolloin sen arvo nousisi ja se voitaisiin myydä.

c) Samatecin alaisuuteen kuuluva toiminta (epäorgaanisen kemian tuotteet ja hioma-aineet):

1) toiminnan lopettaminen ja rakenteellisesti tappiollisten tuotantopaikkojen (hioma-aineet) sulkeminen,

2) luopuminen sellaisesta toiminnasta, joka on mahdollista luovuttaa muiden toimijoiden hallintaan ja jonka lopettaminen olisi aiheuttanut kuluja ympäristön entistämistoimien vuoksi (barium, boori, kloori/sooda/kaliumhydroksidi (potaska), teollisuustimantit).

d) Nuova Samimin alaisuuteen kuuluva toiminta (metalliteollisuus):

1) sellaisten yhtiöiden / yhtiöhaarojen myyminen, joita kohtaan muut toimijat ovat osoittaneet selvää kiinnostusta ja joiden selvitystilaan asettaminen tai sulkeminen olisi aiheuttanut suuria kustannuksia.

2) keskeiseen toimintaan kuuluvan metalliteollisuuden rakenneuudistus ja yksityistäminen,

3) myyntikelvottomien epäolennaisten toimintojen asettaminen selvitystilaan.

Samaan aikaan Enirisorsessa suunniteltiin joukko yhtiön rakenneuudistukseen tähtääviä toimenpiteitä, joiden yhteydessä muita toimialansa tai alueensa johtavia ENI-yhtymän yrityksiä oli tarkoitus keskittää yhdeksi vastuualueeksi.

Tämän ohjelman perusteella toteutettiin seuraavat toimet:

a) toteutettiin yrityksen rakenneuudistus muodostamalla yrityskeskittymä, jossa Enirisorseen yhdistettiin eri toimialojen johtavia yrityksiä (Agip Miniere, Agipcoal, Nuova Samim, Terfin, Samatec) ja muita pienempiä yrityksiä (Temav, Ardisia, Unicoke, ym.); pääkonttoreiden lukumäärää vähennettiin neljästätoista kahteen ja työntekijöiden lukumäärää 650:stä 216:een maaliskuun 1996 loppuun mennessä,

b) suljettiin kaikkiaan 16 kannattamatonta ja saneerauskelvotonta metalliteollisuuden toimipaikkaa, sekä kaivosteollisuuden alalla että muilla siihen liittyvillä aloilla, ja suljettiin 5 pienempää metalliteollisuuden tuotantolinjaa,

c) markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta noudattaen asetettiin selvitystilaan kannattamattomia ja saneerauskelvottomia kaivosteollisuus- ja monialayrityksiä (SIM, Carbosulcis, Mineraria Campiano, Attività Meridionali, Simur sekä muita pienyrityksiä) sekä tarpeettomiksi käyneitä markkinointi- ja rahoitusyhtiöitä (Nonfermet, Eurobatex, Nuova Samim Metals, Agipcoal International ja muita pienyrityksiä),

d) myytiin kaikki hiili- ja koksialan yritykset ja osuudet tällä alalla toimivissa yrityksissä (Agipcoal USA, Agipcoal South Africa, Agipcoal Australia, Carbones del Guasare, Nuova Italiana Coke ja muita pienyrityksiä),

e) myytiin tai asetettiin selvitystilaan kaikki epäorgaanisen kemian ja hioma-aineiden alalla toimivat yritykset (Società Chimica di Larderello, Società Sali di bario, Eurosic, Supradiamant, Karl Hertel),

f) myytiin kaikki toiminnot (yritykset ja yrityshaarat) alumiinin alalla (Sacal), kuparin jatkojalostuksen alalla (Moncalierin, Pieve Vergonten ja Sulmonan laitokset), terästeollisuuden päästöjen käsittelylaitos (Ponte Nossa) ja sekundaarilyijyn alalla (Paderno Dugnanon ja Marcianisen laitokset),

g) myytiin Comerint (suunnittelu- ja koulutuspalvelut) ja Manifatture Cotoniere del Mezzogiorno -yritys.

Myymällä yrityksiä ja asettamalla niitä selvitystilaan sekä yhdistämällä tarpeettomiksi käyneitä yrityksiä Enirisorseen saatiin toiminnassa olevien yritysten lukumäärä putoamaan vuodesta 1992 vuoden 1996 maaliskuuhun mennessä 60:stä kolmeen. Jäljelle jäivät Pertusola Sud, Nuova Solmine (molemmat Enirisorsen tytäryhtiöitä) sekä Enirisorse itse.

Toiminnassa olevien tuotantopaikkojen lukumäärä väheni maaliskuun 1996 loppuun mennessä 56:stä viiteen, joista kolme kuuluu Enirisorsen alaisuuteen (Portovesme / San Gavinon yhdistetyt tuotantolaitokset — sinkki ja primaarilyijy, Porto Marghera — kupari, Paderno Dugnano — pronssin ja messingin erottelulaitos), yksi Pertusola Sudin alaisuuteen (Crotone — sinkki) ja yksi Nuova Solminen alaisuuteen (Scarlino — rikkihappo).

Työntekijöiden määrä on vähentynyt vuoden 1991 lopun 10 200:sta 2 800:aan huhtikuun 1996 loppuun mennessä (mukaan lukien selvitystilassa olevien tai toimintansa lopettaneiden yritysten työntekijät).

Edellä mainitut yritykset ja 5 tuotantolaitosta muodostavat Enirisorsen keskeisen toiminnan (kupari, lyijy, sinkki ja rikkihappo). Suunnitelman mukaan keskeisen toiminnan taloudellista ja rahoituksellista elinkelpoisuutta parannetaan myymällä ja sulkemalla osa näistä laitoksista/yrityksistä niin, että jäljelle jää vain kaksi tuotannollista toimipaikkaa.

Nykytilanne on seuraava:

a) pronssin ja messingin erottelulaitos Paderno Dugnanossa on myyty,

b) mahdollinen ostaja on allekirjoittanut sitovan aiesopimuksen Porto Margheran laitoksen ostamisesta,

c) Pertusola Sudin laitos suljetaan tai puretaan vuoden 1997 loppuun mennessä tai myydään ostajalle, joka muuttaa sen todennäköisesti nikkelin tuotantolaitokseksi.

Enirisorsen viimeisinä keskeisinä toimintoina jäljellä ovat siis enää Portovesme / San Gavinon (sinkki ja lyijy) ja Scarlinon (rikkihappo) tuotantopaikat.

Viisivuotiskauden 1992—1996 loppuun mennessä Enirisorse saa osakkeenomistajaltaan pääoman lisäyksenä 1 819 miljardia Italian liiraa, joka käytetään rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen.

Saman ajanjakson aikana Enirisorsen oli määrä saada yritysten ja yrityshaarojen myynnistä noin 840 miljardia Italian liiraa.

Yritysten myynnistä saadut tulot jakautuvat seuraavasti (mukaan lukien arvio vielä kesken olevien myyntien tuloista):

i) 454 miljardia Italian liiraa hiili- ja koksialan yritysten myynnistä,

ii) 220 miljardia Italian liiraa ENI International Holdingin, Sofidin ja Padana Assicurazionen osuuksien myynnistä,

iii) 107 miljardia Italian liiraa metalliteollisuuden yrityshaarojen myynnistä (esim. Nuova Samim),

iv) 58 miljardia Italian liiraa muiden alojen pienyritysten myynnistä.

Osakkeenomistajilta ja yritysten myynnistä saadaan yhteensä 2 658 miljardia Italian liiraa, mikä käytetään kyseisen viisivuotiskauden aikana seuraavasti:

a) 448 miljardia Italian liiraa Enirisorsen ja siihen liitetyn Nuova Samimin alkuperäisten velkojen lyhentämiseen lähinnä ENI-ryhmään kuuluville rahoitusyhtiöille,

b) 822 miljardia Italian liiraa selvitystilaan asetettujen tai toimintansa lopettaneiden kaivos- ja monialayritysten alijääman ja kasaantuneiden tappioiden kattamiseen. Selvitystilassa olevien yritysten aiheuttamat kulut liittyvät lähinnä selvitystilan julistamiseen asti palveluksessa olleeseen henkilöstöön, heidän siirtoihinsa ja irtisanomiskorvauksiinsa sekä ympäristön entistämiseen (tuotantopaikkojen puhdistaminen ja kuonan sulattaminen).

Toimet selvitystilan aiheuttamien tarpeiden kattamiseksi ovat seuraavat:

i) 425 miljardia Italian liiraa entisen Agip Minieren alaisuuteen kuuluville yrityksille (SIM, SIMUR, Mineraria Campiano, Agip Australia),

ii) 160 miljardia Italian liiraa Carbosulcisille,

iii) 115 miljardia Italian liiraa Samatecille,

iv) 113 miljardia Italian liiraa monialayrityksille (esim. Terfin),

v) 9 miljardia Italian liiraa pienyrityksille.

c) 53 miljardia Italian liiraa vuosina 1992—1993 suoritettuun Nuova Solminen rakenneuudistukseen, joka toteutettiin luopumalla rikkikiisun louhinnasta, sulkemalla kaivokset, aloittamalla ympäristön entistämistoimet, suorittamalla rikkikiisua rikistä tuottavien laitosten rakenneuudistus (samalla tuotantokapasiteettia vähentäen) sekä ylimääräisen henkilöstön irtisanominen tai siirto muihin tehtäviin; tämän rakenneuudistuksen jälkeen Nuova Solmine on tuottanut voittoa seuraavasti: vuonna 1995 10 046 miljoonaa Italian liiraa, vuonna 1996 5 312 miljoonaa Italian liiraa, vuonna 1997 (arvio) 7 057 miljoonaa Italian liiraa ja vuonna 1998 (arvio) 10 590 miljoonaa Italian liiraa,

d) 973 miljardia Italian liiraa sittemmin Enirisorseen yhdistetyn Nuova Samimin alaisuuteen kuuluneen metalliteollisuuden rakenneuudistukseen (kauden tappiot mukaan lukien). Tämän rakenneuudistuksen kulut jakautuvat seuraavasti:

1) 93 miljardia Italian liiraa selvitystilaan asetetuille tai myydyille yrityksille,

2) 280 miljardia Italian liiraa Pertusola Sudille (Crotone), josta 123 miljardia ylläpitoinvestointeihin ja varainhoitovuoden tappioihin (77 miljardia Italian liiraa kaksivuotiskaudella 1992—1993, 33 miljardia Italian liiraa kaksivuotiskaudella 1994—1995, 13 miljardia Italian liiraa vuonna 1996); jäljelle jäävä 157 miljardia muodostuu kauden 1992—1996 erityismenoista ja kuluvalle vuodelle varatuista menoista (henkilöstön irtisanominen 26 miljardia, kuonan sulattaminen ja ympäristön entistäminen 95 miljardia, omaisuuden arvon aleneminen 36 miljardia),

3) 600 miljardia Italian liiraa entisen Nuova Samimin toimintaan metalliteollisuuden alalla; tästä 200 miljardia kauden erityismenoihin (100 miljardia irtisanomiseen ja 100 miljardia ympäristön entistämiseen) ja 400 miljardia Italian liiraa toimintatappioihin (243 miljardia) ja kauden 1992—1996 investointeihin (157 miljardia),

e) 362 miljardia Italian liiraa Enirisorse holdingin yleisiin sekä rahoitus- ja erityismenoihin. Tästä summasta 117 miljardia on varattu erityismenoihin (lähinnä henkilöstön irtisanomiseen) ja 245 miljardia yleisiin ja rahoitusmenoihin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Enirisorsen rakenneuudistus muodostui pääasiallisesti siitä, että yritys luopui suuresta osasta toimintaansa joko sulkemalla tytäryhtiönsä ja tuotannolliset toimipaikkansa tai asettamalla ne selvitystilaan tai luovuttamalla ne kolmansille osapuolille. Rakenneuudistuksen jälkeen (maaliskuusta 1996 lähtien) Enirisorsen muodostavat Pertusola Sud ja Nuova Solmine (molemmat Enirisorsen tytäryhtiöitä) sekä itse Enirisorse. Tuotantopaikkojen lukumäärä on vähentynyt 56:sta viiteen. Portovesme / San Gavinon yhtyneet tuotantolaitokset, Porto Margheran tuotantolaitos ja Paderno Dugnanon pronssin ja messingin erottelulaitos kuuluvat suoraan Enirisorsen alaisuuteen, Crotone kuuluu Pertusola Sudin alaisuuteen ja Scarlino taas Nuova Solminen alaisuuteen.

Rakenneuudistuksen jälkeen Enirisorsen ydin muodostuu näistä tuotantoyksiköistä ja keskushallinnosta.

Taloudellisen ja rahoitustehokkuuden lisäämiseksi keskeistä toimintaa on kuitenkin edelleen supistettava. Tätä varten yhtiön on tarkoitus myydä Marghera, Paderno Dugnano ja Pertusola Sud. Nämä tuotantolaitokset ja yritykset on määrä myydä tai sulkea vuonna 1997. Toiminnassa säilyvät näillä näkymin ainoastaan Enirisorselle kuuluva Portovesme / San Gavino (lyijy ja sinkki) ja Nuova Solminen rikkihapontuotantolaitos, vaikka myös nämä tuotannonhaarat on ilmeisesti tarkoitus yksityistää myöhemmin.

Kokonaisuutena nämä toimet ovat vähentäneet Enirisorsen toimintaa tuntuvasti, mistä on osoituksena ryhmän liikevaihdon alaneminen vuoden 1992 1 867 miljardista Italian liirasta 810 miljardiin Italian liiraan (arvio) vuonna 1997.

Myös keskeisen toiminnan tuotantokapasiteetti on alentunut ja alenee edelleen, mikä käy ilmi seuraavista taulukoista, jotka kuvaavat lyijyn, sinkin, kuparin ja rikkihapon tuotantokapasiteetin sekä henkilöstömäärän kehitystä näillä aloilla:

Tuotantokapasiteetin kehitys

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Lyijy	(*) (1) (*) (2)	(*) (*)	(*) (*)	(*) (*)	(*) (*)	(*) —
Sinkki	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)
Kupari (3)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	—
Rikkihappo	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)

(*) Liiketoimintaa koskevia luottamuksellisia tietoja (teksti poistettu Italian hallituksen pyynnöstä).

(1) Primaarilyijy.

(2) Sekundaarilyijy.

(3) Kuparilevyt, -seokset ja putket.

Henkilöstömäärän kehityst

	1992	1993	1994	1995	1996
Lyijy	618	564	513	442	297
Sinkki	1 636	1 542	1 398	1 310	1 284
Kupari	518	558	345	318	202
Rikkihappo	346	274	252	209	187
Yhteensä	3 118	2 938	2 508	2 279	1 970

Edellä kuvattujen rakenneuudistustoimien avulla Enirisorsen tappioita on onnistuttu vähentämään huomattavasti. Seuraavassa taulukossa esitetään tappioiden kehitys:

(miljardia Italian liiraa)

	Tavanomaiset hallintomenot	Rakenneuudistuksesta aiheutuvat erityismenot	Yhteensä
1992	(*)	(*)	(*)
1993	(*)	(*)	(*)
1994	(*)	(*)	(*)
1995	(*)	(*)	(*)
1996	(*)	(*)	(*)
1997	(*)	(*)	(*)
1998		(*)	(*)
1999		(*)	(*)

(*) Liiketoimintaa koskevia luottamuksellisia tietoja (teksti poistettu Italian hallituksen pyynnöstä).

Vuoden 1997 tappiot, 48 miljardia Italian liiraa, aiheutti Pertusola Sud, joka tuottaa sinkkiä. Tämä yritys suljetaan tai myydään kyseisen vuoden aikana. Jos yritys myydään, tuleva omistaja siirtyy luultavasti sinkin tuotannosta nikkeliin. Myös Portovesmestä on tehty sitova ostotarjous. Nuova Solminen osalta neuvottelut todennäköisen ostajan kanssa ovat käynnissä.

Portovesme / San Gavinon (lyijy ja sinkki) ja Nuova Solminen (rikkihappo) osalta ennuste on hyvä. Nuova Solmine on viime vuosina tuottanut voittoa, ja suuntauksen arvioidaan jatkuvan. Ennusteet ovat tyydyttävät myös Enirisorsen lyijy- ja sinkkituotannon osalta. Näiden tuotteiden maailmanmarkkinanäkymät (hinnat, kulutus ja varastojen väheneminen) ovat kolmen seuraavan vuoden aikana suotuisat. Sen jälkeen on odotettavissa aleneva suuntaus. Neljän seuraavan vuoden ajalta ennustetaan saatavan voittoa seuraavasti: vuonna 1997 11 288 miljardia Italian liiraa, vuonna 1998 49 675 miljardia Italian liiraa, vuonna 1999 80 710 miljardia Italian liiraa ja vuonna 2000 47 046 miljardia Italian liiraa.

IV

Voidakseen arvioida, onko pääoman lisäys ollut valtion tukea, komissio tutkii Enirisorsen ja sen viimeisen osakkeenomistajan, Italian valtion, väliset pääomavirrat noudattaen markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta, jonka se on esittänyt julkisia yrityksiä tehdasteollisuuden alalla koskevassa tiedonannossaan jäsenvaltioille ([1]). Tämän periaatteen mukaan tietty rahoitustoimenpide on valtion tukea, jos tavanomaisissa markkinaolosuhteissa toimiva yksityinen sijoittaja ei olisi sitä toteuttanut.

Komission käytettävissä olevien tietojen mukaan Italian valtio investoi Enirisorseen viisivuotiskaudella 1992–1996 holdingyhtiönsä ENI:n välityksellä 1 819 miljardia Italian liiraa.

Aivan viime aikoihin asti kaikki ENI:n osakkeet olivat Italian valtiovarainministeriön hallussa. ENI:n hallintoneuvoston nimitti Italian siviililainsäädännön mukaisesti osakkaiden kokous eli valtiovarainministeriö. Eräs hallintoneuvoston jäsen on nykyään valtiovarainministeriön virkamies. Tällainen oli tilanne vuonna 1991/1992, kun päätös Enirisorsen rakenneuudistuksesta tehtiin.

Pääoman lisäykseen käytettyjen varojen oli määrä palautua ENI:n osakkeenomistajalle eli Italian valtiolle.

Varoja, jotka ENI antoi Enirisorsen käyttöön, on siis pidettävä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtion tukena.

ENI:n suorittama pääoman lisäys Enirisorsen rakenneuudistuksen rahoittamiseksi ei ollut taloudellisesti riittävän tuottavaa, ottaen huomioon, että rakenneuudistus muodostui lähes yksinomaan tavanomaisista yksityistämistoimenpiteistä, selvitystilaan asettamisesta ja sijoitusten jälkeen tapahtuneesta yksityistämisistä. Ei siis voitu odottaa saatavan pääoman lisäykseen verrattavaa voittoa, joten ENI:n ei voida katsoa toimineen yksityisen sijoittajan tavoin. Lisäksi Enirisorse on tuottanut suuria tappioita jo viiden vuoden ajan, mikä on liian pitkä aika suhteessa yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa mainit-

([1]) EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3

tuun ”lyhyeen aikaan” ([1]). Yksityinen sijoittaja olisi toteuttanut rakenneuudistuksen tai asettanut Enirisorsen selvitystilaan jo aikaisemmin välttääkseen jatkuvan tappioiden kertymisen.

Enirisorse toimi useilla eri aloilla, mm. ei-rautametallien, hiilen, koksin, lyijyn ja sinkin tuotannossa sekä ei-rautametalliteollisuuden ja epäorgaanisen kemian alalla. Näillä tuotteilla käydään kauppaa sekä yhteisön sisällä että maailmanlaajuisesti. Enirisorsen saama 1 819 miljardin Italian liiran tuki uhkaa vääristää kilpailua ja häiritsee kauppaa yhteisön sisällä.

Siksi on todettava, että kaudella 1992—1996 toteutettu pääoman lisäys on kokonaisuudessaan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua valtion tukea.

Perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa määritellään joitakin luonteeltaan yhteismarkkinoille soveltuvia valtion tukia.

Ottaen huomioon toimenpiteen luonteen, yritysryhmän toiminnan monimuotoisuuden ja sen tuotannollisten toimipaikkojen suuren lukumäärän sekä sen, ettei rahoitustoimilla ollut aluepoliittisia tavoitteita, kyseiseen valtion tukeen ei voida soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan tai 3 kohdan b alakohdan säännöksiä, vaan ainoana poikkeuksena voidaan ottaa huomioon 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan säännökset, jotka koskevat tietyn taloudellisen toiminnan edistämiseen tarkoitettua tukea.

Enirisorselle annettu pääoman lisäys toteutettiin rakenneuudistuksen rahoittamista varten, mutta lopullisena tavoitteena oli koko yrityksen asettaminen selvitystilaan.

Rakenneuudistukseen myönnettävää valtion tukea koskeva komission politiikka on määritelty asiaa koskevissa yhteisön suuntaviivoissa ([2]).

Komisio korostaa näissä suuntaviivoissa, että arvioidessaan tällaisten valtion tukien soveltuvuutta se noudattaa ankaria kriteerejä, koska tuet saattavat muutoin johtaa sosiaalisten tai teollisuuteen liittyvien ongelmien siirtymiseen perusteettomasti jäsenvaltiosta toiseen.

Tämän vuoksi komissio voi hyväksyä yrityksen rakenneuudistukseen tarkoitetun valtion tuen vain, jos sitä koskeva suunnitelma täyttää seuraavat yleisedellytykset:

1) yrityksen pitkän aikavälin taloudellinen ja rahoituksellinen tehokkuus on palautettava kohtuullisessa ajassa,

2) kohtuutonta kilpailun vääristymistä on vältettävä,

3) tuen on oltava suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn,

4) rakenneuudistussuunnitelma on toteutettava kokonaisuudessaan,

5) suunnitelman toteuttamista on valvottava ja siitä on laadittava asianmukaiset kertomukset.

Vain jos nämä edellytykset täyttyvät, tuen vaikutuksia voidaan pitää yhteensopivina yleisen edun kanssa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamassa merkityksessä.

1. **Kannattavuuden palauttaminen ja yksityistäminen**

Mikä tahansa rakenneuudistussuunnitelma voidaan hyväksyä pääsääntöisesti vain siinä tapauksessa, että sen avulla on mahdollista saneerata kyseinen yritys ja palauttaa sen elinkelpoisuus pitkällä aikavälillä.

Enirisorsen tapauksessa rakenneuudistussunnitelman tarkoituksena oli yritysten saattaminen selvitystilaan sulkemisten, luovutusten ja yksityistämiseen tähtäävien rakenneuudistusten avulla.

Kuten edellä on todettu, Enirisorsen tappioita onnistuttiin näiden toimien avulla vähentämään huomattavasti suunnitelman täytäntöönpanovuosina: tavanomaisista hallintomenoista aiheutuvat tappiot vähenivät vuoden 1992 551,2 miljardista Italian liirasta 98,6 miljardiin Italian liiraan vuonna 1996. Vuodelle 1997 arvioitu 48 miljardin Italian liiran tappio johtuu sinkkiä tuottavasta Pertusola Sud -yrityksestä, joka suljetaan ja puretaan vuoden aikana tai myydään siitä kiinnostuneelle sijoittajalle. Tämän jälkeen yritys ei kuitenkaan tuota enää sinkkiä. Yksi perustelu 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn käynnistämiseen oli komission väliaikainen päätelmä, jonka mukaan yritysten selvitystilaan saattaminen ja niistä luopuminen ei ollut tervehdyttänyt Enirisorsen rahoitustilannetta. Tämä piti paikkansa menettelyä aloitettaessa, kun rakenneuudistus oli vielä kesken eivätkä kaikki sen vaikutukset olleet vielä näkyvissä. Kuten on jo todettu, Enirisorsen rahoitustilanne on sittemmin muuttunut huomattavasti sikäli, että velkaantuminen on vähentynyt ja että tällä hetkellä ainoa tappiollinen toiminta (sinkin tuotantolaitos Pertusola Sud) yksityistetään vuoden 1997 aikana. Tämän jälkeen Enirisorsen muodostavat vain Portovesme ja Nuova Solmine, jotka ovat molemmat kannattavia.

Enirisorse on tällä tavoin onnistunut luopumaan kaikesta epäolennaisesta toiminnastaan ja pyrkii nyt supistamaan myös keskeisiä toimintojaan. Näin menetellen se on onnistunut vähentämään velkojaan, ja Pertusola Sudin myynnin tai sulkemisen myötä se vapautuu viimeisestäkin tappiollisesta yrityksestään.

([1]) Kok. 1991, s. I-1433, 21 kohta.
([2]) EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

Italian viranomaiset ovat lisäksi osoittaneet, ettei Enirisorsen keskeistä toimintaa jätetty rakenneuudistuksen ulkopuolelle, kuten menettelyä aloitettaessa arveltiin. Karsittuaan rakenneuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa suuren osan toiminnoistaan Enirisorse on muuttunut entistä paljon pienemmäksi yhtiöksi: siihen kuuluu nykyisellään vain kolme yritystä, joita voidaan pitää sen keskeisenä toimialana. Porto Margheran ja Padreno Dugnanon tuotantolaitoksista lupumisen jälkeen jäljellä olevat toiminnat ovat kannattavia lukuun ottamatta Pertusola Sudia. Keskeiseen toimintaan ei siis enää tarvita ENI:n varoja. Näiden toimintojen rakenteen uudistaminen on alentanut tuotantokapasiteettia ja henkilöstömäärää.

Lisäksi Italian viranomaiset ovat luvanneet komissiolle täyttää velvollisuutensa kahden vielä jäljellä olevan yrityksen yksityistämiseksi. Itse asiassa yksityistäminen on jo käynnissä, ja kiinnostuneilta ostajilta, jotka ovat yksityisiä yrityksiä, on jo saatu sitovat ostosopimukset. Yksityistämisen tapahduttua Enirisorse asetetaan selvitystilaan, toisin kuin arveltiin menettelyä aloitettaessa, jolloin ei ollut selvää, jatkaisiko Enirisorse toimintaansa rakenneuudistuksen jälkeen vai ei. Kun enirisorse on kokonaisuudessaan yksityistetty tai asetettu selvitystilaan, on uusien omistajien tehtävä varmistaa näiden yritysten lopullinen kannattavuus ilman valtion tukea.

Yksityistäminen lopettaa Enirisorsen ja Italian valtion välisen suoran rahoitussuhteen, eivätkä yritykset enää saa pysyvää julkista rahoitusta.

2. **Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estäminen**

Rakenneuudistukseen myönnettävän tuen toinen edellytys on, että kilpailijoihin kohdistuvat häiriöt pyritään mahdollisuuksien mukaan korjaamaan. Ellei näin tehdä, tuen katsotaan olevan ristiriidassa yleisen edun kanssa, eikä perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta voida soveltaa.

Enirisorsen rakenneuudistus oli mittava ponnistus yrityksen koko tuotantokapasiteetin supistamiseksi kaikkien tuotteiden osalta. Yrityksen liikevaihdon aleneminen vuoden 1992 1 867 miljardista Italian liirasta 810 miljardiin Italian liiraan vuonna 1997 osoittaa selvästi tuotantokapasiteetin supistuneen. Menettelyä käynnistettäessä komissio ei tiennyt Enirisorsen keskeistä toimintaa koskevista laajoista supistamissuunnitelmista ja arveli tuolloin käytettävissään olleiden tietojen perusteella, ettei rakenneuudistus vaikuttaisi näihin toimintoihin. Tiedot, jotka Italian hallitus on toimittanut vastauksena menettelyn aloittamiseen, osoittavat, että rakenneuudistus supistaa huomattavasti myös keskeisiä toimialoja: lyijyn tuotanto on vähentynyt 45 prosenttia, sinkin 40 prosenttia, kuparin 100 prosenttia ja rikkihapon 38 prosenttia.

Näiden alojen henkilöstöä on niin ikään vähennetty huomattavasti: henkilöstömäärä on vähentynyt vuosina 1992-1996 lyijyn tuotannossa 618:sta 297:ään, sinkin tuotannossa 1 636:sta 1 284:ään, kuparin tuotannossa 518:sta 202:een ja vuonna 1997 rikkihapon tuotannossa 346:sta 187:ään.

Tämän perusteella voidaan päätellä, että Enirisorsen rakenneuudistus ja sen nykyinen markkina-asema eivät muuta kilpailun edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

3. **Tuen määrä suhteessa rakenneuudistukseen**

Kuten edellä on todettu, menneiden vuosien pääoman lisäys käytettiin Enirisorsen velkojen lyhentämiseen, yritysten ja tuotantolaitosten selvitystilaan asettamiseen ja sulkemiseen sekä eräiden muiden yritysten ja tuotantolaitosten rakenneuudistukseen.

Todettakoon, että edunsaaja on osallistunut huomattavalta osin rakkenneuudistusta ja selvitystilaan asettamista koskevan suunnitelman rahoitukseen omaisuuden ja tytäryhtiöiden myynnistä saamillaan varoilla. Menettelyä aloitettaessa oli epäselvää, osallistuiko edunsaaja rahoitukseen vai ei. Komissio on sittemmin saanut Italian hallitukselta täyden varmuuden siitä, että myyntitoimista saadut tulot on käytetty rakenneuudistuksen muiden osien yhteisrahoitukseen. Kuten edellä on todettu, rakenneuudistuksen kokonaiskustannukset ovat tähän mennessä 2 658 miljardia Italian liiraa, josta Enirisorse on rahoittanut pääoman lisäyksen avulla 1 819 miljardia Italian liiraa ja 840 miljardia Italian liiraa myynnistä saatujen tulojen avulla. Tällaisia kustannuksia ei olisi saatu katetuksi, ellei Enirisorse olisi käyttänyt rakenneuudistuksen rahoittamiseen omaisuuden myynnistä saamiaan tuloja. Enirisorsen uudistettujen toimintojen lopullinen yksityistämisvaihe edistää edelleen näiden menojen rahoitusta. Suurempaa rahoitusosuutta ei edunsaajalta voida edellyttää.

Enirisorselle myönnetty tuki ei tuo yritykselle tai sen tytäryhtiöille tai vielä toiminnassa oleville tuotantolaitoksille liiallista maksukykyä, jota voitaisiin käyttää markkinoita vääristäviin aggressiivisiin toimiin, jotka eivät liity rakenneuudistukseen eivätkä muiden uusien investointien rahoitukseen.

4. **Rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen kokonaisuudessaan**

Asiaa koskevissa yhteisön suuntaviivoissa säädetyn edellytyksen mukaan yrityksen on toteutettava ehdotettu, komission hyväksymä rakennusuudistussuunnitelma kokonaisuudessaan. Kuten sanottua, kyseisen suunnitelman sisältönä oli Enirisorsen omistukseen kuuluvien yritysten myynti ja selvitystilaan asettaminen, keskeisten toimintojen rakenneuudistus näiden yritysten yksityistämistä varten, niiden yksityistäminen ja lopulta itse Enirisorsen asettaminen selvitystilaan. Koska italia on sitoutunut toteuttamaan koko suunnitelman, voidaan todeta, että tämäkin edellytys täyttyy.

5. **Valvonta ja kertomukset**

Käynnissä olevan yksityistämisen loppuunsaattamisen (Pertusola Sud) ja Portovesme/San Gavino ja Nuova Solmine yksityistämisen on tapahduttava komission valvonnassa. tätä varten Italian viranomaisten on esitettävä määräajoin kertomus yksityistämistoimien etenemisestä, Enirisorsen rahoitustilanteesta ja yksityistämisen myötä saatavista tuloista,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Italian vuosina 1992-1996 Enirisorse SpA -nimiselle yritykselle pääoman lisäyksenä myöntämä valtion tuki, 1 819 miljardia Italian liiraa, joka käytettiin yrityksen rakenneuudistukseen sitä koskevan suunnitelman mukaisesti, on yhteensopiva yhteismarkkinoiden ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen määräysten kanssa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä, mikäli tämän päätöksen 2 ja 3 artiklan määräyksiä noudatetaan.

2 artikla

Italia täyttää velvollisuutensa yksityistää Enirisorse SpA:n jäljellä olevat yritykset ja tuotannolliset toimipaikat ja asettaa yrityksen lopullisesti selvitystilaan. Yksityistämistoimet on toteutettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1998. ENI ei saa sijoittaa yksityistämistoimista saamiaan tuloja muihin omistamiinsa yrityksiin, vaan niillä on katettava muut Enirisorse SpA:n selvitystilaan saattamisesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset.

3 artikla

1. Italia avustaa komissiota kaikin tavoin tämän päätöksen toteuttamisen valvonnassa ja esittää sille puolivuosittain kertomuksen erityisesti seuraavista seikoista:

a) vielä toteuttamatta olevien yksityistämisten eteneminen ja niistä saatavat tulot,

b) Enirisorse SpA:n lopulliseen selvitystilaan saattamisen eteneminen ja siitä aiheutuvat mahdolliset lisäkustannukset,

c) tuoreet tiedot Enirisorse SpA:n rahoitustilanteesta.

2. Enimmäisen kertomuksen on oltava komissiolla viimeistään 1 päivänä lokakuuta 1997, minkä jälkeen kertomukset esitetään kuuden kuukauden välein.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 16 päivänä huhtikuuta 1997.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen